

Ap 14/9-98

Historisk villfarelse i lærebok

Av Arne Timyr,
Kristiansand

Det får være presten, kåsøren og forfatteren Karsten Isachsen tilgitt at han i sin bok «På leit», (kristendoms-kunnskap med religion- og livssynsorientering) som utkommer i disse dager, tilfører tusener elever i grunnskolen 9. klasse usann kunnskap om vår okkupasjonshistorie. Det prinsipielt

betenkelige er imidlertid at Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet, gjennom Nasjonalt læreremiddel-

senter, godkjenner en agitatorisk lærebok av religiøs karakter også som historisk vederheftig.

I en presentasjon av Eivind Berggrav på ti sider i boken utsteder forfatteren en uforbeholden panegyrisk heder og ære til Oslo-bispen Eivind Berggrav knyttet til omstridte politiske stridsspørsmål under og etter krigen.

Elevene får en feilaktig historieopfatning når de på side 77 leser at Eivind Berggrav representerte under krigen «... det åndelige og politiske lederskap ...»

Sannheten er dessverre at overfor tyskerne sto Eivind Berggrav for en samarbeidslinje som bidro til å bryte ned motstandsviljen i det norske folk. Den geskjeftige Oslo-bispen oppkastet seg som politisk veileder. Han sto for en politikk som kongen, regjeringen og alle som kjempet mot over-

makten opplevde som svik.

Berggrav gikk inn for at Norge skulle søke separat fred med Tyskland, at regjeringen Nygaardsvold og kongen skulle avsettes. Redaktøren av de norske BBC-sendingene fra London, Thomas K. Derry, ville stemple den norske biskopen som forræder.

Biskop Berggrav formanet det norske folk til ikke å gjøre motstand mot overfallsmakten ved å henvise til Haag-konvensjonen. Det viste seg å være folkerettslig vranglære. Likevel skriver Karsten Isachsen i boken, med Gunnar Sønsteby som «sannhetsvitne», at denne kritikken mot Berggrav er et utslag av «misforståelse».

Med andre ord: Kirkens folkerettslige vranglære Berggrav forkynte i 1940 formidles videre på departementets ansvar til den oppvoksende slekt femti år senere. Men rett skal være rett – etter at kongen og regjeringen i London hadde avvist kravet fra Oslo (Stortingets presidentskap), opphørte Berggrav etterhvert med sin samarbeidslinje overfor tyskerne. Han ble senere kristenfolkets motstandsmann nr. 1.

I boken (s. 81) heter det at Berggrav etter krigen manto til «mildhet mot landssvikernes». Det er ikke riktig. Høsten 1945 ga han ut skriftet «Folkedommen mot NS» der det bl.a. heter: «Det er iallfall ikke tilatelig i kristendommens navn å oppfordre til å være overbærende overfor svikere».

Bittherheten blant de

dømte NS-medlemmene var stor for de minnet om at den samme Berggrav høsten 1940 hadde uttalt om innmeldelse i NS: «Enhver må følge sin overbevisning». Marie Hamsum – dømt som landssviker – var en av dem som skrev til Berggrav og ga uttrykk for skuffelse. Preket ikke kirken kjærlighetens evangelium?

Berggrav svarte at han sto ved hvert ord han hadde skrevet.

Det er også historiefordreining overfor den oppvoksende slekt når Karsten Isachsen skriver om «Kirkelig motstand i Tyskland før og under krigen». Mens han beretter i detalj side opp og side ned om tragiske skjebner til noen få aktivister som ut fra et religiøst ståsted med livet som innsats kjempet mot nazismen, burde han i stedet ha dokumentert side opp og side ned hvordan så vel den katolske kirke som de evangeliske trossamfunn i Tyskland aktivt støttet Hitlers erobringspolitik.

Det er også forstemmende å registrere hvordan denne læreboken generelt inntar en positiv holdning til religionenes innvirkning på samfunnslivet i verden, på regler, lover, seder og skikker, uten å påpeke at nettopp religionene i en rekke stater undertrykker menneskene. Det kommer ikke frem at den religiøse begrunnede politikken i mange land er i strid med rettsstatens prinsipper, de demokratiske grunnverdier og menneskerettighetene. Vel er det så at dette skal være en «positiv» bok for religionene – gjennomlest som den er av religionsvesenets forskjellige autoriteter – og godkjent av departementet – der Jon Lilletun fra Kr.F. rår grunnen.

Ikke desto mindre er det litt uhyggelig at religionspåvirkerne – selv i vår tid – fortsatt har fritt spillerom i den offentlige skole. Derved opprettholdes essensen i de religiøse dogmer og postulat. Man verner den «hellege tro» og forhindrer at det skapes grobunn for religionskritisk tenkning. På den måten kan religionsforkjemperne forsvare seg selv og sin konfesjon. De har nok en viss frykt for den potensielle og skremmende fare som for dem ligger i at elevene trekker den konklusjon at de guddommelige religioner er menneskehetens svøpe.

BISKOP EIVIND BERGGRAV:
Overfor tyskerne sto Oslo-bispen for en samarbeidslinje som bidro til å bryte ned motstandsviljen i det norske folk, mener artikkelforfatteren.

